

Al. Armii Krajowej 21
42-201 Częstochowa

tel.: (034) 3250505; fax: (034) 3250555

e-mail: artur.tyliszczak@pcz.pl

Częstochowa, 19.07.2022

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr inż. Marcina Nowaka „Development of numerical model for modeling artificial heart valves for performing virtual therapies”

Recenzja została opracowana na zlecenie Prof. dr hab. inż. Marka Gzika zawarte w skierowanym do mnie piśmie z dnia 2 czerwca 2022r.

1. Ocena ogólna.

Tematyka pracy dotyczy numerycznego modelowania przepływów newtonowskich i nienewtonowskich przez sztuczne zastawki aortalne. W pracy skoncentrowano się na zastosowaniu i adaptacji komercyjnego oprogramowania ANSYS oraz oprogramowania uczelnianego do rozwiązania istotnego problemu inżynierskiego. **W mojej ocenie temat pracy i użyte w niej metody analizy rozpatrywanych zagadnień pozwalają zakwalifikować ją do dyscypliny inżynieria biomedyczna.**

Zasadniczym celem pracy było stworzenie metodyki symulacji i narzędzia numerycznego pozwalającego na modelowanie CFD przepływu krwi w układzie krwionośnym człowieka w sąsiedztwie i poprzez zastawki sercowe aortalne z uwzględnieniem ruchu ich łopatek oraz odkształceń tkanek. Ze względu na specyfikę zagadnienia prowadzenie badań eksperymentalnych na rzeczywistym „obiekcie w warunkach pracy” jest niezwykle trudne i wymaga stosowania nieinwazyjnych technik pomiarowych bazujących głównie na obrazowaniu pola przepływu i odkształceń tkanek miękkich. To sprawia, że dostępne wyniki eksperymentalne są niejednokrotnie mało precyzyjne i niekompletne w porównaniu do wyników typowo uzyskiwanych w badaniach zagadnień przepływowych. Co więcej, wyniki tego typu badań ciężko jest uogólniać ze względu na niepowtarzalność „objektu badań”. W pracy, w sposób niejawni postawiono tezę, że wykorzystanie w tym celu nowoczesnych metod CFD pozwoli na wnikliwą analizę pola przepływu i odkształceń tkanek i umożliwi ocenę skuteczności pracy zastawek sercowych w różnych warunkach.

W pracy skoncentrowano się głównie na zagadnieniach technicznych związanych z tworzeniem różnego typu siatek obliczeniowych, algorytmie determinującym ruch łopatek zastawek oraz porównaniach różnych wariantów modelowania pola przepływu. Mniej uwagi poświęcono efektywności i prawidłowości pracy zastawek. Przyjęte metody opisu wykonanych prac, analiza wyników oraz ich prezentacja i weryfikacja za pomocą dostępnych danych eksperymentalnych są prawidłowe. **Praca jest oryginalna i reprezentuje stopień złożoności zwyczajowo spotykany w pracach doktorskich. Wykonywana była w ramach projektów NCN i NCBiR.**

2. Ocena szczegółowa.

Praca została napisana w języku angielskim dzięki czemu może służyć jako pomoc naukowa szerokiemu gronu naukowców. Układ pracy jest typowy do tego jaki dotychczas spotykałem w recenzowanych przeze mnie pracach doktorskich. Zasadnicza jej część składa się z wprowadzenia, czterech rozdziałów opisujących model matematyczny, wyniki weryfikacji uzyskanych rezultatów symulacji, wyniki porównań pól przepływu poprzez zastawkę anatomiczną i sztuczną oraz podsumowania. Spis literatury jest bardzo obszerny i zawiera 169 pozycji, w tym 6 pozycji, których doktorant jest współautorem. Cytowane artykuły są aktualne i zostały opublikowane przez uznane wydawnictwa. W pracy zamieszczono również trzy dodatki, w których przedstawiono dwa skrypty przygotowane przez doktoranta w języku Python do analizy położenia łopatek zastawek na podstawie zdjęć oraz skrypt UDF (User Defined Function) definiujący zmianę siatki obliczeniowej w trakcie ruchu łopatek zastawki.

Przegląd literatury przedstawiony we wprowadzeniu jest bardzo obszerny. Pokazuje on aktualny stan wiedzy na temat stosowania zastawek serca, problemów z tym związanych oraz metodyki badań mających na celu ich ulepszenie i analizę efektywności działania. We wprowadzeniu przedstawiono również zakres, cel i streszczenie prac wykonanych w ramach realizacji niniejszej rozprawy doktorskiej. W mojej ocenie niepotrzebnie pewne informacje są powtarzane w kolejnych podrozdziałach przez co odnosi się wrażenie jakby niektóre fragmenty pracy zostały bezpośrednio przeniesione z wcześniejszych raportów lub artykułów doktoranta bez uwzględnienia faktu, że dana informacja została już wcześniej podana. Ta uwaga dotyczy także kolejnych rozdziałów, przy czym nie zmniejsza ona merytorycznej wartości pracy.

W wykonanych w pracy symulacjach stosowano program 6DOF oraz program ANSYS wraz z przygotowanymi procedurami UDF. W rozdziale 2 przedstawiono dwa typy siatki obliczeniowej stosowanej przy zmieniającej się w czasie geometrii obszaru obliczeniowego, tzw. siatkę typu overset oraz siatkę dynamiczną. Po przeczytaniu tej części pracy oraz szczegółowych opisów tego zagadnienia w kolejnych rozdziałach, nie mam wątpliwości, że doktorant posiada w tym temacie bardzo dużą wiedzę i praktyczne umiejętności. W rozdziale 2 przedstawiono również model matematyczny ruchu płynu. Po przeczytaniu tego fragmentu pracy doszedłem do wniosku, że lepiej by było, aby doktorant ominął to zagadnienie i krótko napisał jakie modele stosował. W przedstawionych przez doktoranta wzorach jest sporo błędów i nieścisłości. Przykładowo, czy zmienne definiujące gęstość, czas, lepkość w równaniach 2.1-2.2 nie powinny być takie same jak w równaniach 2.12-2.13. Nieprawdą jest, że w przepływie nieściślimym pochodna gęstości po czasie równa jest zero, tak jest tylko wtedy, gdy gęstość jest stała, a tak w przepływie nieściślimym nie musi być. Gdzie są stosowane formuły 2.7 i 2.8? W równaniu 2.9 indeks sumy w mianowniku jest błędny. Jak należy rozumieć fakt, że rozwiązywanie problemu w ujęciu 'non-conservative' nie stanowi problemu, gdy rozwiązanie jest zbieżne. Czy należy przez to rozumieć, że nawet jeśli rozwiązanie jest zbieżne, na przykład bez spełnienia warunku zachowania masy, to jest ono poprawne? W definicji liczby Reynoldsa w rozdz. 2.3 zmienna 'd' w ogólności jest charakterystycznym wymiarem liniowym, niekoniecznie średnicą, a zmienna 'u' jest modulem prędkości, a nie prędkością. Jak zdefiniowana jest lepkość turbulentna w rów. 2.12-2.13? W równaniu 2.14 definiowany jest symbol η . Czy oby na pewno o to chodziło?

Przecież ν używane jest jako lepkość w definicji liczby Reynoldsa. Brak konsekwencji w oznaczeniach! Czy oznaczenia składowych prędkości występujące w rów. 2.15, napisane dużymi literami, oznaczają jakieś inne prędkości niż te występujące w pozostałych równaniach? W równaniu 2.15 Ω powinno mieć indeksy 'ij'. Ile wynoszą liczby Prandta występujące w rów. 2.12-2.13 oraz 2.16-2.17? Swoją drogą 2.16-2.17 nie są równaniami dla „model constants” jak napisano linijkę powyżej. Jak należy rozumieć „ γ is the gradient in streamwise velocity in the direction perpendicular to velocity”? Rozdział 2.5 dotyczy bardzo ważnego zagadnienia, tj. warunków brzegowych na wyplywie, którym poświęcono w pracy sporo uwagi. Nie rozumiem w jaki sposób uzyskano równanie 2.19 na podstawie 2.20. Nie wydaje się to aż tak trywialne jak można by wnioskować na podstawie przedstawionego opisu. W rozdziale 2.6 przedstawiono algorytm programu 6DOF do analizy oddziaływania pomiędzy płynem i ciałem stałym. Jak należy rozumieć sformułowanie „Second, it was not clear to us.....” Jakich „nas” doktorant ma na myśli. Równania 2.22 i 2.23 nie prowadzą do 2.24. Co oznacza „body's momentum of momentum”? Równanie 2.27 (brak oznaczenia modułu w pierwszym członie), które doktorant traktuje jako jeden z elementów nowatorskich pracy, wyprowadzono na podstawie 2.26. Było to możliwe tylko przy założeniu, że krok czasowy jest dodatni, gdyż inaczej nie można by go „wyciągnąć” spod znaku modułu w 2.26. Rozwiązanie równania (nie funkcji jak napisano w pracy) dostarcza dwóch rozwiązań dla kroku czasowego: dodatniego i ujemnego. Czy doktorant nie widzi tutaj pewnej niekonsekwencji? W równaniu 2.34 występuje zmienna ω , która poprzednio oznaczała prędkość kątową i tak też napisano w spisie oznaczeń. Tym razem oznacza współczynnik podrelaksacji. Jeśli jest on równy 1, jak napisano, to lepiej było by ten człon zupełnie ominąć niż wprowadzać bałagan w oznaczeniach. Zmienna ϕ z indeksami curr i prev nie oznacza bieżącej i poprzedniej iteracji tylko wartość ϕ w bieżącej i poprzedniej iteracji. Błędów podobnych do tych wymienionych powyżej jest jeszcze kilka, niejednoznaczności w sformułowaniach też, również w dalszej części pracy. Generalnie, uważam, że rozdział 2 został napisany niestarannie i jakby w pośpiechu kopiowane były równania z różnych źródeł. Wierzę jednak, że tego typu błędy nie miały miejsca w przygotowanych przez doktorantach skryptach.

Rozdział 3 dotyczy modelowania przepływu przez sztuczną zastawkę aortalną. Sporo uwagi poświęcono w nim metodom generowania siatki obliczeniowej. Jest to dobrze napisany rozdział pracy. Proszę o informację, czy w wykonanych symulacjach stosowano funkcje ściany (jakie) i ile wynosił parametr y^+ przy stosowaniu 7 warstw komórek przyściennych. Rysunek 3.5 pokazuje porównanie wyników symulacji uzyskanych bez modelu przepływu turbulentnego oraz z dwoma opisanymi uprzednio modelami na 3 siatkach obliczeniowych o różnych liczbach węzłów. Widać na nim, że siatka „medium” zapewnia uzyskanie wyników praktycznie niezależnych od liczby węzłów. Proszę jednak o przedstawianie porównania wyników na jednym wykresie uzyskanych na siatce „medium” i „fine” bez modelu przepływu turbulentnego oraz z dwoma modelami. Proszę o przedstawienie zmienności przestrzennej i czasowej wartości lepkości turbulentnej. To pokaże czy stosowanie modelu przepływu turbulentnego miało sens i będzie to bardziej miarodajne niż argumentacja „że tak” na podstawie wyników przedstawionych na rys. 3.10, który błędnie pokazuje, że lokalna wartość liczby Reynoldsa jest największa w okolicy ścian. Otóż, przy liczbie Reynoldsa zdefiniowanej w oparciu o średnicę zastępczą i średnią prędkość, rys. 3.10 pokazuje jedynie trend zmienności lepkości wyznaczanej na podstawie 2.18. Jest ona największa przy ścianie, gdzie naprężenia są największe. Proszę mnie poprawić, jeśli nie mam racji. W rozdziale 3.3

przedstawiono ustawienia modelu. Proszę o informację, dlaczego do rozwiązania rów. 2.19 konieczne było stosowanie metody R-K, aż 4. rzędu. Swoją drogą sformułowanie „ $O(h^5)$ is called 4-th order error” jest błędne. To jest błąd metody R-K na poziomie 5. rzędu. Dlatego mówi się, że metoda R-K zdefiniowana przez 3.1 jest 4. rzędu, bo z wyrazami 4. rzędu szeregu Taylora jest zgodna. Proszę o informację w jaki sposób wyznaczono TKE w J/m^3 przy definicji TKE (3.3) w m^2/s^2 . W linijce nad rys. 3.11 jest błędne odwołanie do 4.15. Na rys. 3.13 nie ma „red curve” w mojej wersji pracy. Mimo to wynik na nim przedstawiony jest bardzo interesujący i ważny. Pokazuje, gdzie tworzą się obszary recyrkulacji i gdzie, i w której fazie przepływu można spodziewać się dużych naprężeń ścinających niszczących płytki krwi. W odniesieniu do rys. 3.15 mowa jest o kawitacji. Czy na podstawie przedstawionych na nim wyników można by się jej spodziewać? Nie rozumiem, dlaczego dyskusja tych wyników, przedstawionych w Pascalach, jest następnie (str. 73) kontynuowana w oparciu o mmHg. Czy ja czegoś nie zrozumiałem pomiędzy tymi fragmentami pracy. Szkoda, że nie pokazano podobnie jak na rys. 3.15, w jaki sposób zmieniają się naprężenia maksymalne na łopatkach zastawki. Zaskakująco małe są różnice w wynikach symulacji dla przypadku z/bez zastawki pokazane na rys. 3.18 i 3.19. Proszę o wyjaśnienie, dlaczego tak jest.

Rozdział 4 dotyczy rozbudowy modelu FSI na potrzeby analizy przepływu przez zastawkę mechaniczną oraz jego weryfikacji na podstawie przeprowadzonych badań eksperymentalnych. Tak jak poprzednio proszę o podanie wartości γ w wykonanych symulacjach. Na Rys. 4.1D zaznaczony kąt raczej nie jest równy 25deg. Generalnie, rozdział ten jest dobrze napisany, a badania w nim przedstawione z pewnością wymagały dużego nakładu pracy. Uzyskane wyniki symulacji bardzo dobrze w mojej ocenie zgadzają się z danymi eksperymentalnymi, co potwierdza, że przygotowane przez doktoranta procedury są pozbawione „grubych” błędów. Wnioski płynące z porównań symulacji wykonanych na siatce typu overset i dynamicznej są bardzo ciekawe i trochę zaskakujące.

Rozdział 5 poświęcony jest analizie i porównaniu przepływu przez zastawkę o anatomicznym deformowalnym kształcie i zastawkę sztuczną z uwzględnieniem ich zwężenia w wyniku kilku faz zwapnienia. Jest to bardzo wartościowy fragment pracy, pomimo iż, ze względu na koszty obliczeniowe większość obliczeń wykonano w oparciu o model 2D. Nie rozumiem informacji, że „The artificial valve geometry was created based on the user manual.” Wyniki symulacji dobrze zgadzają się z danymi eksperymentalnymi (rys. 5.11 i 5.12). Bardzo ciekawy jest wynik pokazujący, że do zamknięcia zastawki anatomicznej wystarczy spowolnienie przepływu, podczas gdy do zamknięcia zastawki sztucznej niezbędny jest przepływ zwrotny. Proszę o przedstawienie rys. 5.16 w tej samej skali kolorów po lewej i prawej stronie poszczególnych rysunków.

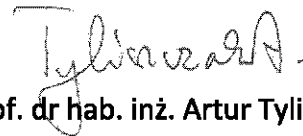
Pracę kończy podsumowanie właściwie opisujące zakres badań i uzyskanych wyników oraz wskazanie przyszłych kierunków prac.

Lektura pracy nasuwa mi jeszcze jedno pytanie. W symulacjach uwzględniono wpływ pola przepływu na prędkość, odkształcenie i otwarcie zastawek. Dlaczego w symulacjach nie uwzględniono wpływu elastyczności zastawek, które zamykając się oddziałują na płyn? Wniosek ten wyciągnąłem na podstawie opisu modelu, w którym nie ma członów odpowiedzialnych za tego typu oddziaływania.

Praca jest napisana w sposób jasny i komunikatywny. Zauważyłem sporo błędów językowych, ale praca jest zrozumiała i będzie czytelna zarówno dla „native speakerów” jak i dla pozostałych osób. W żaden sposób tego typu błędy, które niestety większość z nas popełnia, nie wpływają na moją merytoryczną ocenę pracy. Błędy w opisie modelu matematycznego, o których pisałem w recenzji, podejrzewam, że wyniknęły nie tyle z niewiedzy i niestaranności doktoranta, ale z pośpiechu wymuszonego terminem złożenia pracy. **Bez wątplenia przedstawiona praca wystawia pozytywne świadectwo wiedzy i umiejętnościom doktoranta. Uzyskane przez niego wyniki i przygotowane oprogramowanie stanowią wartościowy wkład w rozwój metod CFD.**

3. Konkluzja

Reasumując, przedstawiona do recenzji rozprawa jest w mojej ocenie rozwiązaniem złożonego zadania naukowego. Doktorant wniósł oryginalny wkład w rozwój narzędzi obliczeniowej mechaniki płynów. Przygotowane przez niego metody i narzędzia numeryczne będą z pewnością wykorzystywane w przyszłości, a uzyskane wyniki mają dużą wartość poznawczą. Pozwala to stwierdzić, że zrealizowane zostały założone cele pracy. Przedstawiona rozprawa doktorska dowodzi wiedzy doktoranta w zakresie modelowania numerycznego przepływów i wykorzystania komercyjnych narzędzi obliczeniowych oraz stanowi potwierdzenie umiejętności samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr. inż. Marcina Nowaka spełnia wymogi Ustawy o Stopniach i Tytule Naukowym i wnoszę o dopuszczenie pracy do publicznej obrony.

Prof. dr hab. inż. Artur Tyliszczak